

Zkušenosti štábu z plánování a organizace spojení

Major Ladislav Stach,
kapitán Věroslav Najman

Každé cvičení je pro spojovací vojsko bohatou studnicí zkušeností, z které budeme dlouhou dobu čerpat závěry jak pro plánování, tak i praktickou organizaci spojení. Ve svém příspěvku rozebereme jen ty nejaktuálnější otázky.

Při současném neustálém doplňování vojsk novou, moderní spojovací technikou je možno zabezpečit nepřetržité spojení během operace a tím tedy vytvořit předpoklady pro pružné a nepřetržité velení. Je nutno si však uvědomit, že jen za toho předpokladu, když se vytvoří podmínky i po vševojskové stránce. K těmto vševojskovým podmínkám patří:

- znalost předpokládaných vlastních úderů ZHN a provedených úderů nepřítele ze strany spojovacího náčelníka,

- aby spojovací náčelník navrhoval místo velení na svém stupni během celé operace,

- včas vydat pokyny spojovacímu náčelníkovi a správci štábu pro vyslání průzkumné skupiny nového místa velení a pro zabezpečení spojení,

- včas vydat pokyny spojovacímu náčelníkovi pro přemístění velitelského stanoviště,

- sladit přemísťování míst velení různých stupňů,

- v případě potřeby „velet za zastávek“, vyhovět požadavkům spojařů a zastavit proud za výhodných terénních podmínek, kdy by mohli předat a převzít naléhavá nařízení a hlášení,

- vhodně umisťovat spojovací prostředky v prouděch při přemísťování velitelských stanovišť.

Na tyto podmínky musí velitelé a náčelníci štábu brát zřetel proto, že požadavky velení do určité míry předbíhají reálné možnosti spojovací techniky. Zkušenosti ukázaly, že nerespektování těchto požadavků musí nutně vést k neúspěchu, neboť pak není v silách spojařů zabezpečit spojení nutné k nepřetržitému a pružnému velení.

Jednou z nejdůležitějších těchto podmínek je vyhledávat a navrhovat místa velení na svém stupni. Obtížnost tohoto úkolu spočívá ve spojení několika požadavků, ke kterým je nutno přihlížet při volbě míst velení. Na těchto požadavcích se podílí spolu se spojovacím náčelníkem i správce štábu, který uplatňuje tyto požadavky:

- přehledné a skryté rozmísťování velitelského stanoviště s využitím přírodních krytů nebo dříve provedených zemních prací,

- dobrý stav a potřebná hustota komunikací, aby mohl řešit příjezdové i odjezdové cesty a cirkulaci vůbec,

- dobrou sjízdnost terénu, aby nedocházelo k uvážnutí vozidel a tím k nutnosti jejich vyprošťování,

- v zalesněném terénu možnost rychlého opuštění zaujatého velitelského stanoviště.

Spojovací náčelník uplatňuje tyto požadavky:

- možnost umístění prvků spojovacího uzlu na blízké výšiny a domi-

nanty (skupiny rádiových a směrových stanic),

— využití stálých telefonních, dálkopisných vedení i ostatních telekomunikačních zařízení,

— vhodné vzdálenosti mezi místy velení na svém stupni, dále k místům velení nadřízeného a podřízených,

— vhodné využití stávající soustavy spojení k zabezpečení spojení z nového velitelského stanoviště,

— zabezpečení spojení při přemístění, kdy se vzájemně jednotlivá místa velení zastupují (VS, PVS, popřípadě TVS),

— předsunutí průzkumu nového SU, včetně možností využití druhého položení spojovacího uzlu a zálohy,

— možnosti zabezpečení přistávacích ploch vrtulníků a spojovacích le-tounů,

— možnosti rozmístění spojovacích jednotek, zabezpečujících spojení na velitelském stanovišti.

Požadavků je mnoho a těžko dosáhneme ideálního místa, které by po všech stránkách vyhovovalo. Situace je ztížena ještě tím, že mapa nevytváří vždy reálné podmínky pro jejich podrobné vyhodnocení. Proto záleží na zkušenostech a schopnostech obou těchto funkcionářů, aby zvolili místo, které nejvíce vyhovuje výše uvedeným požadavkům a zejména odpovídá operační situaci.

Zkušenosti nám ukázaly, že volba místa podle mapy i včasné vyslání průzkumu na plánované místo je u našeho štábu zvládnuto. Nedostatky se však vyskytly při provádění průzkumu na místě. Správce štábu ve snaze vyhledat co nejlepší místo pro rozmístění štábu, značně se odchýlil od zvoleného místa na mapě a průzkum i vytyčení míst jednotlivých pracovišť oddělení štábu trval příliš dlouho.

V důsledku toho byl zkrácen spojovací jednotce (druhému položení SU) čas na vybudování vnitřního i dálkového spojení, do příjezdu štábu. Tímto odchýlením se od plánovaného místa bylo budování dálkového spojení ztiženo i po stránce materiální. Tyto nedostatky pak vnášejí do činnosti jednotek úspěchanost, přehlížení nedostatků a roztrpčení, které jistě není žádoucí a podlamuje iniciativu lidí. Proto tuto spolupráci nelze přehlížet a budeme vychovávat příslušné funkcionáře k vzájemné družné spolupráci s hlubokým vzájemným pochopením pro splnění společného úkolu.

*

Další vážnou otázkou je sladění přemísťování velitelských stanovišť v průběhu boje. Má-li být zabezpečeno nepřetržité spojení, pak je nutné, aby se důsledně dodržovalo schvalování přemístění velitelského stanoviště nadřízeným. Zde je problém v tom, že musí být snahou štábu postupovat stále za vojsky, aby mohli živě a pružně reagovat na situaci a účinně velet i pomáhat řešit situaci u vojsk. Nutí nás k tomu do určité míry i reálné možnosti spojovacích prostředků. Na druhé straně, čím vícekrát se štáb přemísťuje, tím má menší možnost klidné a soustředěné práce a tím hůře se zabezpečuje nepřetržité spojení a tím i pružné velení. Tato zásada platí zvláště na stupni operační svaz — vyšší operační svaz. V tomto směru nutno volit vždy dobu, kdy jsou optimální podmínky pro splnění obou požadavků.

Je stanovena zásada, jak často přemísťovat místa velení na jednotlivých stupních, tj. VS svazku 3krát, VS operačního svazu jednou za den, VS vyššího operačního svazu jednou za 2 až 3 dny.

To je pro nás vodítko, ale na základě konkrétní situace není možné tuto zásadu dogmaticky dodržovat. Jsou-li vytvořeny předpoklady z hlediska taktické situace pro přemístění VS a je-li z nového místa nebo PVS zabezpečeno spojení s nadřízeným, je nutné přemístit se k vojskům prvního sledu. Pochopitelně, že při přemísťování VS musí být zabezpečeno spojení s PVS k podřízeným i nadřízenému. Musí být i rádiové spojení mezi přemísťujícím se VS a PVS. TVS se zpravidla přemísťuje v současné době jako VS. Nemusí to být však pravidlem.

Podle našeho názoru bude platit zásada, že podřízený navrhuje místa svého příštího VS. Jsou však případy, kdy je podřízenému toto místo určeno. V tom případě však je nutné, aby nadřízený štáb opravdu zvážil všechny požadavky, které nutno splnit, aby mohl podřízený z daného místa úkoly plnit s co nejmenšími potížemi.

Bylo konstatováno, že se všeobecně málo využívalo rádia a že štáby vyhledávají jediné telefon, popřípadě směrové spojení, po kterém se mluvilo otevřeně, bez použití pomůcek utajeného velení. Skutečností je, že v tomto směru se nedostatky stále opakují a zatím co stanoví RMNO vytvářet ztížené podmínky ve výcviku štábu i vojsk, tyto si často at již úmyslně i neúmyslně zlehčujeme. Jistě je to otázka, kterou se musíme vážně zabývat a přijmout účinná opatření. Je nutno uvážit, že dnešní spojovací prostředky, které mohou mít k dispozici diverzanti a záškodníci, dovolují odposlech i linkového spojení, ať již po polním či stálém vzdušném telefonním vedení. Tím chceme vyjádřit, že mají-li se štáby připravovat v duchu požadavků soudobého boje, pak bude správné nikoli se vyhýbat rádiovému spojení z důvodů nutnosti přísného utajení, ale zavést

utajení na všech druzích spojovací techniky. Tím ovšem nechceme říci, že současné pomůcky utajení i šifrovací zařízení plně vyhovují pružné a rychlé práci štábů. Bude nutno větší měrou zavádět jednoduché pomůcky utajení a šifrovací stroje pro utajení fonického provozu. V současné době je však nutné, aby každé pracoviště bylo vybaveno pomůckami pro utajení a zvláště při přesunu byly vhodně rozděleny na více příslušníků. Někteří funkcionáři neměli pomůcky v důsledku nepředvídaných událostí při přesunu a pak pochopitelně nemohli využívat rádiového spojení. Další nežvar se vyskytoval stále ještě v tom, že rozkazy a hlášení nejsou stručné a krátké. Málo funkcionářů si uvědomuje, že zbytečně dlouhými zprávami ztěžuje práci sobě, obsluhám pojítek i adresátovi. Každé zbytečné slovo nám prodlužuje předávání zprávy o minuty, což můžeme dokázat praktickými příklady.

Bylo procvičováno i využití výpravny jako jednoho z prvků spojovacího uzlu. Projevil se však nedostatek v tom, že funkcionáři dávali přednost telefonnímu hovoru i za zhoršené slyšitelnosti, před odesíláním zpráv přes výpravnu, která využívala všech druhů pojítek (dálnopisu, fototelegrafu, radiodálnopisu, radiotelegrafie i letadel). Zkušenost ukazuje, že přes některé kлады bude nutno nadále vysvětlovat výhody výpravny, která umožňuje rovnoměrné zatěžování různých druhů pojítek, popřípadě těch pojítek, která v dané době mají spolehlivé spojení. V dalším půjde tedy o omezení telefonních hovorů, rozšíření dálnopisných hovorů a využívání výpravny.

Dobře se osvědčilo využívání fototelegrafu, který umožňuje předávání náčrtů i zpráv psaných strojem. Bude však nutno přesně vymezit, do jaké míry musí být zprávy utajeny.

Linkové spojení

V soudobých bojových podmínkách je reálné plánovat využívání linkového spojení jak stálého (kabelového i vzdušného), tak i polního telefonního a dálkopisného vedení.

Stálá vedení kabelová i vzdušná je na stupni operačního svazu možno maximálně využívat v době do zahájení války, dokud nebude spojovací linková síť narušena atomovými údery. V průběhu vedení operace je třeba uvažovat, že se budou využívat především dálková kabelová vedení. Bude to zejména spojení VS operačního svazu se svazky, které se soustřeďují v týlu, spojení mezi TVS a PAZ a spojení s VS vyššího operačního svazu. Na území nepřítelů bude však využívání těchto vedení ztíženo, vzhledem k nutnosti předem provádět podrobný spojovací průzkum všech vedení.

Vzdušná vedení je možno rovněž využít, ale jen v místním měřítku v prostorech soustředění svazků, mezi VS a TVS operačního svazu, řídčeji mezi VS a některými prvky operační sestavy operačního svazu. Všechna stálá vedení budou maximálně využívána pro spojení regulační služby.

Polní vedení se rozvíjejí před zahájením války jako doplněk ke stálým vedením. Během vedení operace se osvědčilo využívat OK vedení na kratší vzdálenosti (do 12 km), např. pro spojení mezi VS a TVS operačního svazu, k prodlužování stálých vedení a pro připojování směrových uzlů na velitelská stanoviště. Je třeba zdůraznit zásadu, že linkové spojení je třeba používat vždy, kdy se zastaví postup vojsk, neboť rádiové a směrové spojení přes své výhody ztěžuje utajení a prozrazuje umístění velitelských stanovišť, nehledě na možnost jeho zarušení.

Směrové spojení

Opět se potvrdilo, že je nejvýhodnější organizovat směrové spojení přes pomocné spojovací uzly (PSU). Největší výhodou takto organizovaného směrového spojení je to, že zabezpečuje spojení z míst velení operačního svazu i po jejich přemístění, kdy se tato místa napojí na jiný PSU, přes který je pak možno uskutečnit spojení k ostatním prvkům operační sestavy. V pásmu operačního svazu byly zpravidla organizovány 3–4 PSU, které v dané situaci zabezpečily směrové spojení se všemi svazky, místy velení operačního svazu a s raketovým útvarům. Osvědčilo se zařazovat na PSU rádiové stanice VKV, které dobře doplňují směrové spojení. Jak známo, směrové spojení nezabezpečuje spojení za přesunu štábu. Bylo proto zkoušeno prodlužování směrového spojení za přesunu po rádiových stanicích VKV. Výsledky byly dobré do vzdálenosti asi 30 km od PSU. Druhý případ využití těchto stanic je při zarušení směrového spojení, kdy zarušený směrový kanál nahradíme kanálem z rádiových stanic VKV. Toto využití se osvědčilo. Je ovšem třeba vidět, že toto komplexní využití směrových a VKV rádiových stanic vyžaduje značně vysokou technickou vyspělost a vycvičenost obsluh těchto pojítek.

Pro nepřetržitou a spolehlivou práci je třeba PSU věnovat potřebnou pozornost ze strany spojovacího oddělení i spojovacího útvaru. Jako malé jednotky (do 10 vozů), které jsou umístěny zpravidla úplně osamocené na dominantách, musí být po všech směrech soběstačné. Zejména musí být dobře vycvičené v provádění chemického, radiačního a bakteriologického průzkumu před zaujetím určených dominant, v zabezpečování svých stano-

višť před nepřátelskými průzkumníky, kteří na tyto uzly spojení budou zaměřovat pozornost. V tomto směru jsme dosud výcviku směrařů hodně dlužni.

Spojovací oddělení operačního svazu musí pečlivě vyhodnocovat radiální situaci, aby mohlo včas reagovat na nebezpečí radioaktivního zamoření těchto PSU a plánovat zaujetí jiných stanovišť. Zkušenosti tyto závěry plně potvrzují. Je to vcelku nový prvek v práci spojovacího oddělení, který je třeba soustavně cvičit a nabýt v něm zblhlosti.

Rádiové spojení

Rádiovému spojení musíme věnovat v soudobých podmínkách boje mimořádnou pozornost. Zejména je třeba rozvíjet a využívat radiodálnopisné a rychlotelegrafní spojení. Aby rádiové spojení bylo nepřetržitě a kvalitní, musí se vyznačovat jednoduchostí organizace, dobrým zabezpečením proti nepřátelskému průzkumu a rušení. Zkušenosti ukazují, že takto organizované rádiové spojení je schopno zabezpečit všechny požadavky štábu na pružné velení. Jednoduchost organizace je třeba vidět hlavně v tom, že není organizováno autonomní spojení, ný-

brž jen základní síť, které dávájí možnost vyvádět jednotlivé účastníky na samostatné radiodálnopisné nebo radiotelegrafní směry. Dále zlepšovat rádiové spojení neznámá tedy rozšiřovat počet rádiových sítí a směrů, ale zrychlovat provoz pomocí radiodálnopisu a rychlotelegrafu a plně vytížit tyto spoje všemi druhy vojsk. Rozšiřování počtu rádiových sítí a směrů přináší s sebou mimo jiné těžkosti v rozmístování skupiny rádiových stanic na spojovacím uzlu, v zabezpečování jejich provozu frekvencemi, kterých je nedostatek, v rychlém přemísťování velkého počtu stanic rádiové skupiny. Současně je tím ztěžováno vytvoření potřebné zálohy rádiových stanic.

V plné míře je využíváno na stupni operačního svazu VKV rádiové spojení přes PRM (pohyblivé retranslační místo) a LRM (letecké retranslační místo). Těmito pojítky lze za příznivých terénních podmínek překlenout vzdálenost až 80 km, což vyhovuje pro zabezpečení spojení mezi přesunujícími se VS a PVS operačního svazu. Podle dřívějších zkušeností, osvědčuje se toto spojení i mezi PVS operačního svazu a prvosledovými svazky.

Zkušenosti ukazují, že zabezpečení nepřetržitého spojení není věcí jen spojařů, ale všech velitelů a příslušníků štábu. Bylo to právě družné úsilí celého štábu a správné pochopení důležitosti spojení a jeho potřeb hlavními funkcionáři štábu, které přispělo k dosažení některých úspěchů při zabezpečování spojení našeho štábu.

V dalším budeme se vši odpovědností prohlubovat tyto zkušenosti a závěry a důsledně jich využívat v duchu splnění rozkazu ministra národní obrany pro tento výcvikový rok.